

denne måde mister man desværre let overblikket. Forf. har dog fået fat i noget af det rigtige, når et kapitel bruges til at skildre befolkningsudviklingen ud fra vandringsmønstret, og når et andet er helliget mobilitet og kommunikation (presse, postvæsen, bankvirksomhed m.m.). Men der kunne have været grund til at gå lidt mere i dybden med kommunikationens betydning for sammenknytningen mellem det britiske imperium og moderlandet. Englands usynlige eksport er nok nævnt, men ikke noget om, hvad den var værd for den britiske økonomi. Ideen med at angive titler på litteratur til Further Reading er som regel god, men her har man grund til at tro, at det drejer sig om forfatterens egne kilder, og så er fordelene nok tvivlsomme for den ikke-britiske læser, der vil have meget svært ved at fremskaffe disse arbejder, hvoraf mange er fra specialtidsskrifter.

Viggo Hansen

J.T. Coppock: An Agricultural Atlas of England and Wales.

Faber and Faber Ltd. London 1976. 267 s. med 233 kort. 19 × 25 cm. Pund 12.-. Denne anden udgave af Coppocks atlas viser det engelske og walisiske landbrug omkring 1970, et atlas med ikke mindre end 233 kort. Opbygningen falder i fire afsnit: 1) en indledning om nogle få fysiske elementer, arealets opdeling på ejendomme og deres ejer- og forpagningsforhold samt arbejdskraften. 2) en detaljeret gennemgang af arealanvendelsen med næsten lige vægt på landbrugs- og gartneriafgrøderne. 3) de enkelte husdyr og 4) et afsnit om driftsformer, om normtal samt ret detaljerede lister over alle de 352 distrikter, der danner det administrative grundlag for kortene.

Bogen indeholder virkelig mange oplysninger såvel i kortene som teksten, og stoffet er meget systematisk opbygget med omtale af hver afgrøde og hvert husdyr, en fremgangsmåde der går lidt ud over samspillet mellem de enkelte elementer i landbruget. Selv om EDB-teknikken har sin store andel i, at alle disse data har været tilgængelige, kan man kun beklage, at den samme teknik har været med til at gøre mange kort ulæselige. Det er desværre ikke muligt at skelne de forskellige signaturer fra hinanden i denne gengivelse af kortene, på det punkt stod 1. udgaven fra 1964 langt stærkere med sine illustrationer.

Man kan misunde britiske landbrugsgeografer den forskellighed m.h.t. afgrøder og husdyrhold, landet kan opvise selv over ret små afstande, og det var ønskeligt, om det danske tællingsmateriale blev gjort tilgængeligt på en lignende måde til belysning af vore mindre regionale variationer — selv om det blot blev »EDB-kort«.

Kr.M. Jensen

Brian K. Roberts: Rural Settlement in Britain.

Studies in Historical Geography. Archon Books, Dawson & Sons Ltd., Folekstone, 1977. 221 s., 14 × 23 cm. Pund 6.00.

I serien Studies in Historical Geography er denne den tredje i rækken vel nok den, der kan afvinde størst interesse blandt geografer og historikere også ud over England. I forvejen har man i Batsford Historical Geography Series Alan Mayhews bog: Rural settlement and farming in Germany. Brian K. Roberts hører til den unge generation af historiske geografer sammen med bl.a. A.R.H. Baker og R.A. Butlin, og han har på en værdig måde taget arven op efter geografen H.C. Darby og historikeren M. Beresford.

Det er i dette arbejde lykkedes Roberts på en glimrende måde at kompilere de omfattende hidtidige forskningsresultater, foruden at han selv har leveret væsentlige bidrag til forståelse af den rurale bebyggelses udvikling gennem århundrederne op til vor tid. Arbejdet er først og fremmest problemorienteret i retning af så vigtige spørgsmål som bebyggelsens lokalisering med hensyn til »locality» og »site«, ligesom et af de vigtige spørgsmål om kontinuitet eller diskontinuitet i den rurale bebyggelse belyses med nye perspektiver. Anmelderen finder Roberts bog ikke alene nyttig, men også særdeles inspirerende læsning, ikke mindst når man tager hensyn til den omfattende litteratur, der har ligget til grund for de konklusioner, der fremsættes, og de spørgsmål, der endnu må stilles. Det kan også kun glæde, at forf. anlægger et dynamisk syn på bebyggelsesudviklingen som sådan, og at han afholder sig fra at systematisere landsbyformer til mere end plantyper.

Man må indrømme, at engelsk forskning er nået meget langt i denne forskningsgren, takket være gamle forsknings-traditioner, takket være en stor rigdom på gamle dokumenter, takket være konserveringen af et utal af ødebebyggelser og

takket være en usvækket interesse for fortiden hos den jævne englænder via folkeskoleundervisningen. Men dermed er ikke sagt, at alle problemer blot nærmer sig deres løsning. Der rejser sig stadig nye spørgsmål, og der er stof til megen forskning i denne og kommende generationer.

Viggo Hansen

David Keeble: Industrial Location and Planning in the United Kingdom.

Associated Book Publishers Ltd. (Methuen & Co. Ltd.), 1976. 317 s., 15 × 23 cm. Pund 4.95.

Forfatteren har sat sig som opgave at efterprøve forskellige metoder og modeller på den industrielle udvikling i U.K. på basis af data fra tiden 1959 til 1971. F.eks. forsøger han at placere udviklingen inden for rammerne af en center-periferi model og har nogen held hermed, men støder naturligvis her som andre steder på de begrænsninger, som ligger i en statslig og regional planlægning og lokalisering-kontrol, eftersom disse organer har som planlægningsmål at modvirke periferens skadeelementer. Men derudover må forf. konstatere virkningerne af en voksende *diseconomy*. Den følgende gennemgang af en række variabler, indsat i en multibel regressionsanalyse, har mest teoretisk interesse, og man kommer ikke væsentlig nærmere end til at konstatere, at den med nogen modifikation støtter den alternative center-periferi model. I kapitel 6 forlader forf. det aggregerede niveau og foretager en analyse af enkelte beliggenheds-komponenter, hvor der er særlig grund til at fæstne sig ved migrations-komponenten. Kapitel 7 belyser på en glimrende måde de fremherskende tendenser i den industrielle omflytning, og forholdet uddybes i en kort serie case-studies, hvori automobil-industrien belyser de omfattende industri- og virksomhedskoblinger. Bogens sidste del beskæftiger sig nøjere med den regionale politik over for industrilokaliseringen, og det i en mere læselig form, end man oftest har set det. Her kommer man også ind på New-town udviklingen som industrielle aflastningscentre. Skal man kort konkludere tendenserne i den industrielle lokalisering i U.K. gennem 60'erne og dele af 70'erne er det tydeligt, at der er opbygget en industriel akse gående fra West Midland til SE. England/East Anglia, samt at der er sket en spredning ud fra de centrale Conurbations til de omliggende traditionelt ikke-industrielle områder. I sin egen konklusion

sion lægger David Keeble op til en diskussion af, hvilke resultater man kan forvente i de kommende år som følge af Englands medlemskab af E.E.C.

Viggo Hansen

M.D. Lobel & W.H. Johns (eds.): The Atlas of Historic Towns.

Vol. 2: Bristol, Cambridge, Coventry, Norwich. The Scolar Press Ltd. London 1975. 42 cm. Pund 25.00.

Baggrunden for denne atlasudgivelse er en i sin tid af den internationale historikerkongres nedsat Commission for the History of Towns med det formål at udgive nationale byatlaser, der skulle danne basis for sammenlignende studier af byudvikling. Efter det første britiske bind i 1969, der omfattede 8 byer, dannedes en komité: Historic Towns Trust til varetagelse af senere udgivelser, og det første resultat foreligger hermed. Bag Historic Towns Trust står en række prominente navne og titler foruden forskere, der borger for den videnskabelige kvalitet. Takket være denne organisation har der stået betydelige økonomiske bidragydere bagved, uden hvilke arbejdet næppe havde været muligt. De ansvarlige forfattere er som rimeligt historikere, men med en tværfaglig medarbejderstab. Den britiske historiske tradition er garant for, at teksten giver vægtige bidrag til byernes tidlige økonomiske og sociale baggrund, der i de fleste tilfælde er en afspejling og forstærkning af Englands økonomisk-sociale historie. Det kartografiske arbejde bygger over samme skema for de 4 byer: detaljerede kort i målestokkene 1:2.500 og 1:5.000 på et grundlag fra 1700-tallets slutning, hvorpå med farver er indlagt de historiske træk: administrative grænser, gadenavne, bygninger fra omkr. 1800 og før, samt topografiske detaljer i en vis udstrækning. Ligeledes er der stor overensstemmelse i teksterne, selv om den enkelte forfatter har vægtet de forskellige perioder noget forskelligt, dels efter sit speciale, dels efter rigdommen af historiske kilder. Talrige fodnoter hører naturligvis hjemme blandt historikere, men man har totalt afholdt sig fra illustrationer i øvrigt. Alt i alt et yderst tiltalende værk med en grundig, oplysende og letflydende tekst, der på en værdig måde illustrerer engelsk kartografisk kunnen, når den er bedst.

Viggo Hansen

Ronald Peel, Michael Chisholm & Peter Haggett (eds.): Processes in physical and human geography.

Heinemann Educational Books Ltd. London 1975. 417 s., talr. fig. og tab. 24 cm. Pund 8.25.

En samling essays til markering af at Bristol Universitets Department of Geography har bestået i 50 år. Alle bidragydere har da også været ansat her. Det ses af emnelisten, at de vigtigste forskningsområder er hydrologi og for kulturgeografiens vedkommende politiske beslutningers konsekvenser for social- og økonomisk-geografiske forhold. Til den sidste gruppe hører Barry Garners afhandling om Kommunalreformens konsekvenser i Danmark med Ringkøbing kommune som eksempel. Den er en del af et større forskningsprojekt ved Århus Universitet, og man er startet med ulemperne: De administrative centrer forringede tilgængelighed og den mangelfulde kompensations herfor. Nu ligger Ringkøbing jo meget eksentrisk i kommunen, men den er ikke enestående på det punkt. Afhandlingen ligger på et højt plan og lover godt for det interessante projekt.

Ruth Helkiær Jensen

Dietmar Beck: East Lothian.

Die Entwicklung einer schottischen Kulturlandschaft. Universität Hamburg. Abhandlungen aus dem Gebiet der Auslandskunde, Band 74-Reihe C (Naturwissenschaften) Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1975. 352 s., 75 fig. 18 × 26 cm. DM 84,-.

Arbejdet indleder med en dybtgående analyse af den aktuelle, agrare situation i East Lothian, der kendetegnes ved en klar opdeling i højdezoner, og forf. benytter lejligheden til at fremsætte velbegrundede forslag til en forbedret økonomisk landbrugsstruktur. Men først og fremmest er undersøgelsen tilrettelagt som en retrospektiv analyse af kulturlandskabsudviklingen, et historisk-geografisk arbejde, der i høj grad benytter sig af geografiske variable i tilknytning til arbejdet med et for tilfældet righoldigt dokumentarisk stof, dels ældre kort dels skriftlige kilder. Men forf. går endnu et skridt, idet han har foretaget en dybtgående feltanalytisk forskning med spade og målebånd.

Som variable benyttes indikatorer for egenskaber ved terrænet, jordbundsforhold, bebyggelsesrelikter og højryggede agre ud fra form og udstrækning. Det Resultatet af de følgende korrelations-

analyser sætter forf. i stand til at opstille en relativ aldersgruppering af højryggede agre ud fra form og udstrækning. Det ældste lag menes at kunne henføres til det 13. årh., måske tidlig middelalder, det yngste til tiden umiddelbart før udskiftningen i det 17. årh., mens de mellem-liggende 2 alderslag sandsynligvis må dateres til det 15. og 16. årh.

Med denne teknik er den historisk-geografiske forskning nået et godt skridt videre i studiet af agrare kulturrelikter, og arbejdet vil sikkert sætte sig spor i den kommende ødegårdsforskning. Men anmelderen kan ikke undlade at bemærke, at dette særdeles kvalificerende arbejde kun har kunnet lykkes fuldt ud, fordi forf. har haft et indgående kendskab til både naturgeografi og kulturgeografi og de herunder benyttede metoder, samt økonomiske midler til ikke alene selve den tid- og arbejdskrævende undersøgelse, men også til udarbejdelsen og trykningen af de 75 bilagsfigurer i form af gengivelser af gamle kort, tematiske kort, flyfotos, fotografier, korrelationsdiagrammer, korogrammer foruden egentlige bilagskort, deriblandt et meget smukt med indtegnede kulturrelikter.

Viggo Hansen

R.M. Pritchard: Housing and the Spatial Structure of the City.

Cambridge geographical studies 7. Cambridge University Press, London 1976. 234 s., 68 fig., 11 tab. 23 cm. Pund 8.50. Monografien beskriver de vigtige forandringer i den boligmæssige mobilitet i Leicester i de sidste hundrede år. På grundlag af denne beskrivelse diskuteres det generelle beboelsesmønster i britiske byer. Den bolig-mæssige mobilitet — eller flyttemønsteret — analyseres ved hjælp af en stikprøve fra Leicester. Mange almindelige socialgeografiske parametre indrages, og den valgte bys vækst beskrives fyldigt.

Titlen på monografien lover imidlertid mere generelle konklusioner. Her må forf. nøjes med at forsøge at slutte fra enkelttilfældet Leicester til det generelt britiske. Alligevel lykkes det at give en beskrivelse af boligmarkedet og flytningsmønsteret set i sammenhæng med samfundsudviklingen. Bogens styrke ligger dog i Leicesters-analysen og i den grundige diskussion af flyttemønsteret og flytningernes årsag. Bogens sigte og niveau er videnskabeligt, og dens nytte er af oplysende art.

Christian Wichmann Matthiessen